

Rijksakademie van beeldende kunsten

€ 1.750.000

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 2.500.000

gevraagd
subsidiebedrag

De Stichting Rijksakademie van beeldende kunsten (hierna: Rijksakademie), gevestigd in Amsterdam, richt zich naar eigen zeggen op het ontwikkelen van talent in de beeldende kunsten. Zij selecteert en faciliteert artistieke *high potentials* uit de hele wereld en biedt hun een omgeving voor verdere ontwikkeling en verdieping.

De Rijksakademie profileert zich als een solide instelling die zich concentreert op de ontwikkeling van kunstenaars, van wie er jaarlijks 25 voor een periode van twee jaar worden geselecteerd. De instelling lijkt meer nadruk te willen leggen op haar maatschappelijke rol en multidisciplinaire karakter. Zij positioneert zich nadrukkelijk binnen Amsterdam, maar ook internationaal.

De samenwerking met De Ateliers, waarop de raad in de vorige periode heeft aangedrongen, is niet gerealiseerd.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert de Stichting Rijksakademie van beeldende kunsten een subsidiebedrag toe te kennen van € 1.750.000, op voorwaarde dat de instelling een nieuwe, sluitende begroting indient met een daarop aangepast activiteitenplan.

De raad is van oordeel dat de Rijksakademie grote waarde heeft voor de ontwikkeling van artistiek talent. De instelling neemt initiatieven om haar internationale netwerk te verankeren en is een pilotproject over talentontwikkeling en kunstenaarschap begonnen met Asia Culture Complex in Zuid-Korea. Ook stimuleert zij allianties tussen kunst en wetenschap. De raad waardeert deze ontwikkelingen, evenals de grotere nadruk die de Rijksakademie wil leggen op haar maatschappelijke rol. De raad vindt echter wel dat de Rijksakademie sterk leunt op haar traditie en reputatie en dat innovatie en profilering te weinig aandacht krijgen in de plannen. De ambitie een internationale positie in te nemen wordt nog onvoldoende verankerd door internationale partnerschappen en in de samenstelling van de raad van toezicht. De positionering van de instelling ten opzichte van andere postacademische instellingen in de basisinfrastructuur blijft onderbelicht.

De instelling zou haar inspanningen op het gebied van educatie en participatie, juist door haar intentie om een grotere maatschappelijke rol te vervullen, verder moeten uitbouwen. In het vergroten van publieke betrokkenheid heeft de Rijksakademie goede resultaten geboekt. De instelling kan bouwen op een groot (financieel) commitment van partijen bij het Trustfonds Rijksakademie.

De raad is nog steeds van mening dat de Rijksakademie en De Ateliers op den duur gebaat zijn met verregaande samenwerking, en uiteindelijk ook met een fusie. Door het bundelen van de krachten is het mogelijk met meer financiële stabiliteit en ruimte een kwalitatief hoogwaardig begeleidingsprogramma structureel te waarborgen. In de huidige competitieve markt zouden de instellingen gezamenlijk alternatieve vormen van financiering kunnen verwerven. De raad constateert echter ook dat een fusie, met de huidige bestuurders en cultuurverschillen, op korte termijn nog niet haalbaar is. Niettemin verwacht de raad dat er de komende periode wel stappen in die richting worden gezet.

Beoordeling

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.33 van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

Kwaliteit

De raad vindt de kwaliteit van de kernactiviteiten goed. Hij constateert dat de Rijksakademie haar reputatie als internationaal gerenommeerde postacademie de afgelopen periode heeft bestendigd. Kunstenaars krijgen intensieve begeleiding aangeboden op zowel artistiek, productietechnisch als theoretisch gebied. Binnen de instelling is sprake van een *smart community*, divers en mondiaal van samenstelling. De belangstelling van aanvragers is onverminderd hoog en ook de trackrecords van de activiteiten van de deelnemers en alumni zijn goed.

De Rijksakademie wil haar beleid de komende periode voortzetten en haar reputatie als 'aanjager van artistieke ontwikkelingen wereldwijd' en als incubator voor 'geëngageerde generalisten' bestendigen. De raad vindt dat de instelling haar werkwijze goed in de vingers heeft, maar daarnaast onvoldoende ruimte neemt om een visionair beleidsplan neer te zetten en haar internationale profiel en positie aan te scherpen.

De raad is benieuwd naar de meerwaarde van de aanstelling van een *thinker in residence* en een *scientist in residence* om kunst en wetenschap te verbinden.

De raad komt maar weinig te weten over de huidige begeleiders, die van groot belang zijn voor het functioneren van de academie. De Rijksakademie kondigt aan meer begeleiders te betrekken uit Zuid-Amerika, Afrika en Azië, om tegemoet te komen aan de veelheid van culturen en nationaliteiten van de *residents*. De raad vindt dit een passend voornemen, dat ook kan bijdragen aan versterking van een internationale positie van de instelling.

De raad constateert dat de activiteiten van de Rijksakademie nog sterk gerelateerd zijn aan de bestaande context van de (inter)nationale beeldende kunst. Deze keuze maakt de instelling niet expliciet. De samenwerking (door deelnemers en alumni) met het kunstvakonderwijs of met presentatie-instellingen wordt in het plan nauwelijks beschreven. Door de toenemende allianties tussen kunst en wetenschap en het exploreren van nieuwe culturele centra in Azië en Afrika genereert de Rijksakademie andere vergezichten. Bij succes kan deze ontwikkeling worden uitgewerkt om in het kader van het programma 'Global Rotation' een mondiaal netwerk te creëren voor talentontwikkeling en kunstenaarschap.

Educatie en participatie

De raad vindt de educatieve activiteiten onvoldoende ontwikkeld. Incidenteel komen schoolklassen op bezoek. (Oud-) deelnemers spelen een rol in het kunstonderwijs, of als adviseurs bij educatieve projecten. Maar de contacten van de instelling zelf met het kunstvakonderwijs zijn marginaal en onvoldoende beleidsmatig uitgewerkt.

De raad ziet interessante mogelijkheden voor educatie en participatie, gekoppeld aan publieksactiviteiten zoals RijksakademieOPEN. In 2012 is de Rijksakademie gestart met het programma 'Art Mediation'. Het ligt voor de hand dit programma te versterken en hier de gekozen doelgroepen (jonge professionals met ambities op het gebied van kunsteducatie en beginnende kunstcritici) structureler voor in te zetten. Door nog meer activiteiten voor deze doelgroepen te ontwikkelen kan de Rijksakademie bijdragen aan goed opgeleide intermediairs in de kunstwereld en invulling geven aan haar maatschappelijke rol.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

De raad vindt dat de Rijksakademie er goed in is geslaagd publieke betrokkenheid te vergroten met RijksakademieOPEN, met rondleidingen en activiteiten als het kinderatelier, in combinatie met Amsterdam Art Weekend. Het leidt tot een grote (internationale) stroom van kenners en liefhebbers, wat bijdraagt aan de culturele betekenis en aantrekkingskracht van Amsterdam en Nederland.

De raad is van mening dat de Rijksakademie nog meer naar buiten zou kunnen treden door bijvoorbeeld het publiek de mogelijkheid te geven de lezingen bij te wonen. Nu is de artistiek-

inhoudelijke randprogrammering alleen toegankelijk voor de interne kunstenaarsgemeenschap.

De raad vindt de onlangs opgerichte Rijksakademie Pioneers, een vriendenkring van jonge verzamelaars en kunstliefhebbers, waardevol voor het draagvlak van de instelling.

De raad mist een gedifferentieerd communicatieplan. Hij vindt dat de communicatiemiddelen van de Rijksakademie onvoldoende effectief zijn, waaronder de website, die te weinig is afgestemd op de verschillende doelgroepen die de Rijksakademie bedient.

Ondernemerschap

De raad vindt het een prestatie dat de Rijksakademie in 2014 45 procent eigen inkomsten heeft weten te verwerven door een stevig financieel netwerk van donateurs om zich heen te bouwen. Naast de inspanningen van het Trustfonds Rijksakademie dragen ook fondsenwerving voor programmaondersteuning en projectbudgetten, *fellowships* en de opbrengsten van het Rijksakademie Artists' Endowment Fonds hieraan bij. De raad vindt de werking van het Trustfonds echter wel ondoorzichtig, waardoor de continuïteit van inkomsten en de subsidieafhankelijkheid van de instelling niet goed te beoordelen zijn.

De eigen bijdrage van de kunstenaars (2.750 euro) is gelijk gebleven. Het is de raad niet goed duidelijk welke afspraken de instelling met de kunstenaars heeft gemaakt over bijdragen aan de collectie en betrokkenheid bij fondsenwerving. De raad uit opnieuw de wens dat de Rijksakademie een marktconforme bijdrage van haar deelnemers vaststelt in overeenstemming met vergelijkbare atelierprogramma's in omliggende landen. De raad vindt het namelijk van belang dat de Rijksakademie nieuwe businessmodellen ontwikkelt die continuïteit garanderen; een verdienmodel voor de goed geoutilleerde werkplaatsen maakt daarvan in zijn optiek ook deel uit.

De raad is van mening dat de samenstelling van de raad van toezicht moet aansluiten bij de internationale positie die het instituut inneemt. Omdat een profielschets van de leden ontbreekt, kan hij zich geen beeld vormen van de ambities van de instelling.